

erkjende den juridiske end sige den moraliske
 Lyang. Dersom de anerkjendte den moraliske
 Lyang, vilde de da ikke, naar Enken trængte
 til en Hjælper ved Gaardens Drift, gaae ind
 paa mindelige Vilkaar med hende? Vilde de
 da oversee, at hendes Fæstetid, naar hun blev
 siddende som Enke, er uvis, og at altsaa den
 Indfæstning, de begjere i det Dieblif, en Mand
 vil ægte hende, bør være langt ringere end den,
 de kunne vente at faae i Tilfælde af virkelig
 Fæstetidighed? Burde de ikke tage Hensyn til
 den mellemiggende Tid, i hvilken hun rimelig-
 viis, dersom hun lod være at gifte sig, vilde
 kunne blive siddende ved Gaarden? Skete det,
 vilde det da ikke være en simpel Følge af, at
 en saadan moralisk Lyang var tilstede? Men
 de frigjøre sig saa fuldstændig for den moraliske
 Lyang, at det er paa høie Tid ved Lovgiv-
 ningen at vise, at denne Lovgivning ikke er
 død og udflettet, men at den kan udvikles vi-
 dere. Den Betydning ligger desuden i dette
 Forslag, at det skal blive synligt for Alle, at
 den lovgivende Magt har Fæstelovgivningen i
 sin Haand og kan udvikle den, naar den troer,
 at Retfærdigheden er ophørt der, hvor man
 følger Lovens Strengthed; thi man maa vel
 lagge Mærke til, at Loven og Retfærdigheden
 kun i enkelte Diebliske ere sammenpassede; Lo-
 ven byder, hvad der skal skee, men dersom det,
 Loven byder at skulle skee, for Opfattelsen vi-
 ser sig at være uretfærdig, saa er Tiden kom-
 men til at forandre Loven.

Det hele sidste Tankeexperiment, som min
 ærede Modstander hengav sig til, troer jeg ikke
 egentlig hører til Sagen. Det, der nærmest
 kunde have Noget at betyde, er, hvorledes det
 hænger sammen med en Haandværkers Enke,
 som sidder ved sin Næringsdrift; thi det maae
 vi vel husse paa, og det har jeg gjort mig
 Blid for at fremhæve fra det første Dieblif af,
 at den Mand, hvormed der her er Spørgsmaal,
 ikke alene er en Ægtemand for Dvinden, men
 ogsaa en Driftsmand for Gaarden. Naar
 Professionsistens Enke søger en Driftsmand til
 sin Bedrift, har hun ved Lauget en meget stor
 Lettelse til at kunne fortsætte Bedriften. Dette
 skeer stadigt, og det, som jeg her vil tilveie-
 bringe, er kun en Lettelse for Professionsisten
 — som saadan optræder nemlig Bonden her —

til at kunne gaae ind paa at fortsætte Gaar-
 dens Drift i Forbindelse med Enken; thi,
 ihvorvel Bonden ikke er nogen Laugsbonde, er
 Forholdet dog ikke ulige, det er tværtimod det
 Samme. Det slaar til det ærede Medlem
 ved Sagens anden Behandling, om han saa
 synes, at sætte Betingelser, som kunne give
 Jorddrotten større Sikkerhed for de mislige
 Forhold, som kunne indtræde derved, at den
 nye Mand, der tiltræder Stedet som Enkens
 Mand, ikke gjør sin Skyldighed; det slaar til
 ham at gjøre disse Betingelser strengere, der-
 som han ikke finder de her satte strenge nok.
 Men naar han siger, at Loven, som den nu
 er, skulde indrømme Jorddrotten Ret til at
 vælge, saa siger Loven ikke et Ord derom;
 thi Loven siger kun, at, dersom Enken vil gif-
 tes, da skal den, som hende ægter, fæste Gaar-
 den. Man forudsætter altsaa, at Ægteskabet
 er frit, og at man kun er berettiget til at for-
 lange Indfæstningen; der staaer Intet i Loven,
 som tillader Godsbesidderen at vrage mellem
 Ægteherrene; naar han faaer sin Indfæstning,
 har han ikke Mere at kræve. Min ærede
 Modstander antager det vistnok for yderst vig-
 tigt, thi derpaa berøede en væsentlig Deel af
 hans Indvendinger, at godtgjøre, at Indfæst-
 ningen ikke var nogen haandgiven Sikkerhed,
 som den vedkommende Person stillede, for at
 overtage den Eiendom, han havde forpligtet
 sig til at overtage, og det søgte han at finde
 i Loven, idet Loven siger, at hvor Landgilden
 tilhører Een og Herligheden en Anden, der
 skal Herlighedseieren have Fortrinet til at af-
 løse Landgildeeieren fremfor denne til at af-
 løse hiin, og, sagde han, Herligheden det er
 Indfæstningen. Nei! Herligheden, det er
 Høveriet, det er Lyendemandens Arbeidskraft,
 thi Landgilden var en Bagatel, Høveriet var
 den Tid det, man vandt ved Lyendecontracten; det
 var netop, fordi Vedkommende skulde yde Høveri,
 at denne Lyendeindfæstning gaves. Herlig-
 heden er desuden en jorddrotlig Eiendom; det
 er det, som stiller en Mand som Herre lige-
 overfor sine Undergivne, den er Jagt, Fiskeri,
 alle det Slags Ting, medens Landgilden al-
 deles ikke er. Andet end en fast aarlig Udgift;
 den var fast dengang, man har siden prøvet
 paa at løse den, og ogsaa henkaste den til